סדין. ה) פסחים: **כ"ש פוטרין.** מן הלילית ללא דרשינן סמוכין למיסרי כלאים בציצית. אלא דנקט לשון פטור וחיוב ולא נקט לשון אוסרין ומתירין משום דלילית חובה הוא לגבד ואפילו אינו לובשה ואיסור והתר נמי בהא תליא ו) וכיון דלגב"ש פטור הוי להו כלאים שלא במקום מצוה ועובר עליהם משום כלאים ולגב"ה דמחייבי ליה בציצית ז) דדרשינן (יבמות ד.) סמוכין ואין כאן משום כלאים ומותר לגובשן. ובטלית של צמר נמי לב"ש אסור לעשות בה לבן של פשתן ותכלת של צמר אלא הלבן והתכלת של צמר ולב"ה מותר ואלא דנקט פלוגתייהו בסדין משום דפסיקא ליה מילתיה דאין בו ציצית אלא כלאים שעיקר מצות ציצית תכלת כתיבה ביה ותכלת עמרא הוא: **אינו אלא מן המתמיהין.** מתמה את כל הרואין שאומר כלאים הוא לבוש. אדבית הלל פליג רבי אליעזר: **אמר רבי אם כן.** דהלכה כב"ה למה אסרוה בירושלים: **לפי שאין בקיאין.** לדרוש סמוכין לכלאים בציצית מותר ואתו למיסרי כלאים בכל מקום. ואי קשיא כיון דמלאורייתא חייב היכי מצו רבנן לעקור דבר מן התורה ולמיפטריה מציצית משום גזירה ח) (הית) הא אותיבנא ביבמות בפרק האשה רבה (דף 5:) ומשמיע דכל דבר שאמרו לך בית דין אב ולא תעשה מצות עשה זו שבתורה ולאו טעם לדבריהם אין זה עוקר דבר מן התורה דממילא מיעקר ולא איהו עקר לה בידים: ל"א **רבי אליעזר.** אדב"ש פליג דאמרי סדין פטור אלמא דאי רמי מ) ציצית הוה כלאים והלא המטיל כו' תימה הוא דאיכא אבל איסורא ליכא אמר רבי א"כ דליכא איסורא מפני מה אסרוה ב"ש לפי שאין בני אדם בקיאין בציצית מותר ואתי למיסרי כלאים שלא במקום מצוה: **ופרסמה למילתיה.** דלמרי אנשים הגויים כאלו לובשים כלאים: **גזירה משום קלא אילן.** צבע היא שדומה לתכלת ואי שרית של תכלת בסדין אתי למירמי צמר צבוע בקלא אילן והוי כלאים שלא במקום מצוה. וקפדין מאי איכפת לן אי רמי קלא אילן לא יהא האי קלא אילן אלא לבן בעלמא כלומר צמר לבן ו) האמרן לעיל אין לו תכלת מטיל לבן ומשני כיון דאפסר במינו כיון(ד) יא) דלבש לבן (אי) איפסר לתת חוטי פשתן לא רמינן לבן דצמר בסדין: **כדרישׁ לקיש.** כלומר (ו) יב) ה)הרי לבן גמור לא מצי יג) להטילן לשום ציצית משום דהוי כלאים בציצית הואיל ואפסר יד) להטילן במינו אבל תכלת דצמר דאי איפסר במינו דכל תכלת צמר הוא (ב) רמינן אי לאו משום גזירה קלא אילן: **לקיים אם שניהן.** כגון לבן דפשתן בסדין מקיים(ג) עשה בציצית מז) ו)ודאמה לאו דכלאים: **וליבדקיה.** לכל היורות שלובשין בהן ציצית מז) או אותן מוכרי תכלת דלא יז) ליהוי קלא אילן: **גזירה משום טעימה.** אי מצרכינן לכל הקונים לבדוק היורות אתי לפסוק הנסיון יח) בכל היורות ואמרי' לקמן (דף מב:) בשמעתין יט) אם שם הנסיון ביורה פסלה לכל היורה: **טעימה.** נסיון: **וליכהביה אדיסקי.** יכתבו איגרת ושלחו לגולה הלכות טעימה כדמפרש לקמיה [שם] ליטול מלא קליפת ביצה ביורה וילבע הנסיון בתוך הקליפה: **ואדיסקי ליקום וליסמוך.** כלומר הלא חשיבא להו לאינשי הכי אגרות ועבדי עלייהו: ל"ל **וליבדקיה.** ניתקן רבנן שלא יקח אדם תכלת אלא אם כן בדקה להא אפסר לבדקיה כדלקמן (שם) שמבית גילא ושבלילתא: ה"ג **אלא[ד] משום טעימה.** פעמים שימכרו [א] לתכלת של נסיון שנצבע בו את היורה ואמרי' לקמן (שם) טעמה פסולה ואהא מיבעיא ליכא למיקס בבדיקה והוה ליה כלאים שלא במקום מצוה: **וליכהביה** [כב] ז)(הא) אדיסקא. ח)לשלוח באותן המקומות שצובעין בהן תכלת הוו יודעין שהטעימה פסולה ומאחר שיהו הצובעין יודעין בדבר נסמוך עליהן והכא ליכא למימר לדרשיה בפרקא לפי שצובעין תכלת הרבה בכרכין ובכפרים שאין שומעין דרשה שלנו וגם במקומות רחוקים: ממן

ליבדקיה. פי' בקונטרס שתי לשונות לשון אחד ליבדוק כל יורות הצובעים ומשני משום טעימה דהוי שלא לשמו והכי נמי הוה מצי למימר שמא שלא לשמו עבד כוליה ל"א ועיקר וליבדקיה כדאיתא לקמן דמייתי גילתא ושבלילתא ודקתני ליה לציצית אי תכלת הוא או קלא אילן ומשני משום טעימה שמא ציצית זה נעשה מן המצר שטעם בו וזה אי אפשר בבדיקה: שמא

מתני' **תנו רבנן** ט)סדין בציצית ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין אוהלכה כדברי ב"ה א"ר אליעזר ב"ר צדוק והלא כל המטיל תכלת ג) בירושלים אינו אלא מן המתמיהין אמר רבי א"כ למה אסרוה לפי שאין בקיאין אמר ליה רבא בר רב חנא לרבא ג) ולרמו בי עשרה ונפקו לשוקא ומפרסמא למילתא כל שכן דמתמהו עילוי ולידרשא בפירקא גזירה משום קלא אילן ולא יהא אלא לבן כיון דאפשר במינן לא כדריש לקיש ג)דאמר ריש לקיש ב כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את לא תעשה ד) וליבדקוה אלא גזירה משום טעימה וליכתבה אדיסקי אדיסקי ליקום וליסמוך אמר רבא השתא

ומיהו לא יתקן למימר בג) שפרש למעלה גבי קשר הצלין מיהו גם אההוא תנא דזנוי פר"ת דסמיך אגדילים דמראשו לא מצי מפיק דלאיתא ביבמות ומו דבסדר רב עמרם פסיק כב"ש בהא ואגן ג) פשיטא דלפירוש הקונטרס קיים לן כב"ה דמומח בכל דוכתי ולפי' הקונטרס ל"ל דאין הלכה אלא כתנאי דבסמוך וכדמפרש ומשום גזירה ולילית ממינו שרי לבולי עלמא ולריך לדחוק הא דשרא רבי זירא לסדיניה היינו ציצית תכלת ומלאכא נמי (לקמן דף מא.) דאמר לרב קטינא סדינא בקיטנא ציצית מה תהא עליה מצלית מן המובחר קא מקפיד ותו קשה לפירוש הקונטרס דפלוגתא דאמוראי הוא מ) מי ציצית חוטא גברא או חוטא טלית בד] ועוד דקי"ל (שם ג) דף מב) חוטא גברא מדמצרכינן להתעטף ומדב"ש נשמע לב"ה דחוטא טלית הוי לכך פי' ר"ת דמלאורייתא ב"ש נמי חיובי ממייבי ולא פטרי אלא משום הני טעמי דמפרש בשמעתין ואפילו ממינו נמי פטרי ליה דלמא אתי למיעבד תכלת והלכך שייך שפיר לשון פטור ועוד יש לומר לפי' הקונט' דב"ש אף במינן פטרי דסברי לה כרבי דאמר (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת הלבן והשתא ניחא הא מ) דנקט סדין דווקא ומיהו תימה מ) דהשתא כיון דלא אפסר נדחי עשה ולא תעשה:

אמר רבי אליעזר ברבי צדוק. בקונטרס פי' שני לשונות מ) ולשון שני שפי' דקאי אב"ש דפטרי והלא אין בו רק תמיה ורבי נמי קאי אב"ש משום גזירה היא אבל לפי' הקונט' שלמעלה לא יתכן דיקו אב"ש והיה יכול לפרש א"כ למה אסרו העולם וטעמא דנפשיה קאמר ולא קיים ליה כב"ש ועוד פי' דרבי אליעזר אב"ה מהדר דמחייבי ליה והלא בני ירושלים יתמהו עליו ואמר רבי א"כ למה אסרוה דפשיטא כב"ש לא קי"ל ומה מ) מתמיהין: **והלכה כדברי ב"ה.** י"ס גוסרין אי איכא ציצית של צמר ביום מיכסי ביה ופטור וקי שקעה חמה אי מלבים ליה חייב ומתקן ר"ת כמו שאפרש לקמן: **לא יהא אלא לבן.** אע"ג דאליבא דרבי קיימי דס"ל (לעיל דף לח.) התכלת מעכבת את הלבן מיהו רבי לאו טעמא דנפשיה קאמר אלא מהדר אבני ירושלים לדפריסיה: **ביון דאפשר במינן.** לעיל (דף לט:) בה] דמסיקנא דחוטי פשתן פוטרין בשל צמר היינו בהדי תכלת דמיגו דתכלת ק) פטר בשל פשתן לבן נמי פטר ואע"ג דאפסר במינו והאי דפשיטא ליה טפי דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן היינו משום דבלאו הכי איכא כלאים אי נמי מדאורייתא (דרחמנא) שרייה ורבנן הוא דגזור דכיון דאפסר לקיים שניהם אבל מדאורייתא שרי דכלאים ממש הותר אבל ציצית ולאו משום דחיה והא דמסקינן לעיל דפוטר היינו מדאורייתא אי נמי מסקנא לא קיימא הכי:

ה) שבת כה: עדיות פ"ד מ"י, ב) מיר מא. נח. שבת קלב. יבמות כ:, ג) ל"ק מ"ז, ד) מעיט כ:. רש"ל וכיון נמחק, ה) נ"ל הא לבן דצמר, ו) [נ"ל בלבן דפשתים ולא יתחה לאו דכלאים וכ"ל מקויים שיהם וכ"ל והס"ל ואח"כ מה"ד עשה דלילית כגון לבן דפשתן ויתחה לאו דכלאים וכ"ל], ז) ל"ק מ"ז, ח) ולעולם. ל"ק, ט) דכלאים הוא דאסורי. ל"ק, י) עיין דלא דעיין. ל"ק, כ) שפ"רשפ. ל"ק, ל) [עי' תוספות סוכה ג. ד"ה דאמרן], מ) [לקמן מב:], נ) [דבר זה ליתא לקמן ולא בשום מקום בש"ס ודע דעוס' בשבת כה: ד"ה סדין כתבו דבר זה בשם בעל ה"ג וחוזק גברא הוא מדמצרכינן להתעטף בציצית וכ"כ תוס' עוד ביבמו' 5: סד"ה טולמו נמין], ס) נ"ל דנקט סדין בציצית ולא תכלת בסדין, ע) ר"ל בזמן הזה דאין לנו תכלת עי' רש"ק, פ) ולכאן שני פירש רקאי. ל"ק, צ) מתמיהין דהלכה כב"ה ור"ס נוסקין אי עשה ציצית דכל"ל והד"ל. ל"ק, ק) פסר לבן של פשתן נמי פטר. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מכרים נקיים כלומר לבן וכו': (ב) **בא"ד** צמר הוא הוה שרי אי לאו משום: (ג) ד"ה לקיים וכו' מקיים הס"ל ואח"כ מ"ה עשה לציצית כגון צמר לבן בפשתן ודחה לאו:

שיטה מקובצת

מ) ת"ה. (שבת כה) וע"ש בתוס': ב) תכלת בסדינו בירושלים: ג) לרבא ולירמו: ד) תעשה וליבדקה: ה) סדין של פשתן: ו) תלא דכיון דלב"ש: ז) בציצית דדרשי: ח) תיבת היא נמחק: ט) רמי ביה בציצית: י) צמר לבן הא אמרינן: יא) כיון דלשל לבן אפשר: יב) כלומר אפי' הוי לבן: יג) להטילו: יד) להטיל במינו אבל תכלת דצמר דאי אפשר בסדין: טו) דציצית ולאו דכלאים הס"ל ומה"ד ואם לאו כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן יבא עשה דציצית ודדחה: טז) תיבות או אותן נמחק: יז) דלא להוי: יח) הנסיון בתוך היורה: יט) בשמעתין טעימה אם: כ) אלא גזירה משום: כא) שימכרו לו תכלת: כב) תיבת הא נמחק: כג) למימר א) כמו תיבה לפי נמחק: כד) טלית ולפירושו משמע דהך ברייתא סבירא לה דכלי קופסא חייבת בציצית וא"כ תיקשי מינה לס"ד כלי קופסא פטורין ועוד דבסדר רב עמרם פסק כב"ש היאך אפשר לפסוק כמאן דלא דריש סמוכין הא איכא כמה גופי תורה דמסמוכין אתי ועוד פרש"י בתשובה דאע"ג דב"ש פוטרין סדין בציצית היינו דוקא תכלת דהוי כלאים אבל מינו מיהו צריך למשדי ביה ותימה אמאי דאמר לקמן דמלאכא כו' ואי כתשובת רש"י אמאי קאמר ציצית מה תהא עליה הא נוכל לקיים במינה רי"ל דעיקר ציצית של תכלת היא ואעיקר מצוה מן המובחר קפיד וכן ההיא דפ' במה מדליקין דף כ"ה ע"ב דאמר כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי כו' עד היו מחבין ממנו כנפי כסותו ואם היה להם ציצית של מינם למה היו מחבאין אלא לפי שלא היה להם תכלת דעיקר מצות ציצית בכך ור"ח פירש סדין בציצית ב"ש פוטרין מדרבנן ומשום הני טעמא דמפרש לקמן גזירה משום קלא אילן כו' ותנא פוטרים ולא אוסרין לפי שאפי' הטיל בהן מינן פוטרים ור"א אב"ש פליגי דהלא כל המטיל כו' תמיהא הוא דאיכא הא איסורא ליכא וכל הך סוגיא אליבא דב"ש קאי. תו"ח: פז) דמסקינא דחוטי צמר פוטרין בשל פשתן ושל פשתן:

א) אולי ל"ל למימר כן כמו שפירשתי למעלה וכו' ותיבות לפי מה נמחק.

ב) אולי ל"ל כיון דלריך להטיל ממין הכנף והוא עיקר כו'.

יז א מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ו סמג עשין כו טוש"ע ס"ח סי' ט סעיף ו: ב [מיי' שם]:

מוסף רש"י

סדין בציצית ב"ש פוטרין. ותע"ג דלילית מוכה הוא בכל עליות שיש לו לאדם ואפילו מומים בקופסא, הני דפסחן פטורין משום דכלאים לא שרא דחמרינן דלא דרשי סמוכין וב"ה מחייבין. דדרשי סמוכין (שבת כה:). אם אתה יכול לקיים את שניהם. כגון בגדים תעשה לך לא תלבש שעטנז, דלטלית של צמר ציצית של צמר ולטלית של פשתן ציצית של פשתן (מיר נח:). אם לא. אם לא תהה יכול לקיים לא שניהם כגון מילה בלערעת (שם).

רבינו גרשום

סדין של פשתים בציצית בית שמאי פוטרין. לפי שתכלת צמר הוא והוי כלאים: וב"ה מחייבין. דדחמנא שריה ומשו"ה נקט לשון פטור וחייב דכל בגד שיש לו ד' כנפים חייב בציצית: א"ר אליעזר ב"ר צדוק האיך בית שמאי פוטרין והלא כל המטיל תכלת לסדינו בירושלים אינו אלא מן המתמיהין (אבל) שתמיהין עליו בני אדם אותן שאין יודעין שמותר. תמיהא איכא איסורא ליכא: אמר ר' א"כ שאינה אסורה בציצית למה אסרוה חכמים לפי שאין בקיאין. מפני בני אדם שאינן בקיאין בהלכות ציצית ולא ידעי דשרי להכי אסרו בירושלים אלא איכא איסורא ליכא: משום דהוה רוב עם ולא בקיאי לישנא אחרינא אמאי מחייבי ב"ה והלא כל המטיל אינו אלא מן המתמיהין שתמיהין עליו בני אדם מפני מה הטיל והלא אינו חייב בציצית. אמר ר' (יוסי) א"כ הואיל הוא עיקר: ולרמו בי עשרה תכלת לסדינין ולליקפו לשוקא ונפרסמא למילתא לאותן שאינן בקיאין דמותר כ"ש דמתמהי כי חזו בי עשרה בסדיניהון ומשום הכי אסורה: ולדרוש בפרקא בדרשא בבית הכנסת דשרי לשווי תכלת בסדין ולא ליתמהו: גזירה דלמא אתו למרמא קלא אילן צמר שצבוע בקלא אילן שדומה לתכלת וההוא לא הוי מצוה וחייב משום כלאים הלילך אסורה: ואמאי אסורה מפני כך לא יהיה אותו קלא אילן אלא כלבן כלומר אם אינו חשוב כתכלת נדחנו כלבן ולימא דשרי: כיון דאפשר מינן כלומר ל) כיון שמטיל הכנף והוא עיקר מצותן של ציצית הילכך לא נדחנו כלבן של צמר הקלא אילן להתירה דאפי' לבן של צמר אין עיקר מצותה: אם אתה יכול לקיים את שניהם עשה דציצית ולאו דלא תלבש שעטנז כגון הכא דמצי לקיים שניהם דיכול למירמי ביה חוטי פשתן והלכך אסורה גזירה משום קלא אילן: ואמאי אסורה משום קלא אילן ולבדקה. כלומר

נידרש להו בפירקא היאך אדם יכול לבדוק אם הוא תכלת או קלא אילן ודיני ציצית למיבדקיה ואכתי לישתרי. אע"ג דדיני ציצית אסורה גזירה משום טעימה דתכלת. ניסיון שמנסין את הצבע של תכלת שלוקחין מעט צמר ומטבילין בצבע לידע אם יהיה לו מראה יפה של תכלת וזו היא טעימה ואותה טעימה פסולה שלא נצבעה לשום ציצית. ושמא יטלנו בסדין ואותו אי אפשר לבדוקו והוו כלאים הלכך אסורה: ואכתי מפני מה אסורה בשביל טעימה: ולכתבה אדיסקי כלומר יכתבו ספרים ולשדרן לגולה דטעימה פסולה לציצית ולא אתו למירמי בסדין ואגן אדיסקא ליקום וליסמוך למישרייה שמא איכא מאן דלא חזי לדיסקא ואתו למירמי טעימה אמר רבא השתא

ז) אולי ל"ל כיון דלריך להטיל ממין הכנף והוא עיקר כו'.

שמא יקרע סדינו בתוך ג'. פי' בקונטרס בתוך שלש לנקף וכשתפרנו בחוטי פשתן יניח סוף החוטין תלויין שם לציצית והוה ליה תעשה ולא מן העשוי ואפי' לרבנן דאמרי דתכלת אינה מעכבת את הלבן היינו כשיש ד' חוטין אבל הכא דליכא אלא ג' לא מיהו הוה ליה למינקט משום דבעינן עוויה או תליה לשמה אבל תעשה ולא מן העשוי ליכא לפי מה שאפרש לקמן גדי עשאה מן הקוליס ומן הגרדין וכו' והא דתניא לקמן (דף מא.) טלית שנקרעה חוץ לשלש יתפור חוץ ג' רבי מאיר אומר לא יתפור וחכ"א יתפור אפי' [ט] לרבנן גזרינן שמא יתפור ויהא בו איסור כלאים ומיהו קשה מההוא דרב הונא דאמר לקמן (דף מא.): רחוק מן הכנף ד' הוי מצות ציצית אבל מבריאתה דחסידי ליכא לאקשויי דהא מפרשין בסמוך כיון שפשטו שלש לכך צריך לפרש חוץ שלש היינו שנקרע הכנף שהציצית תלוי בה ולא נשתייר ג' והוי כאילו נפסק לגמרי אבל אם נשתייר בו ג' לדברי הכל חיבור מעלה הוי והשתא שמעתין כו' מאיר אמיא והא דלא גזרינן שמא יקרע כולה דהא לא טעו והא דמשמע פ' דם חטאת (זבחים דף לד.): גבי בגד שיצא חוץ לקלעים דאפילו נשתייר בו ג' אלא שאין בו כדי מעפורת לא חשיב חיבור וכפרק העור והרקמה (חולין דף קכג.): מוכח דכדי מעפורת הוי טפי מג' שאני התם דכל הבגד נקרע אבל הכא שאינו נקרע רק חציצה לא הוי [יא] בפסול: [כ] **ר' זירא אמר.** משמע דרב זירא לאו היינו רבי זירא ולא כפירוש הקונטרס בתוספות (דף מג.):

משום כסות לילה. ר"ת פי' דכן עיקר כדאיתא פ' במה מדליקין (שבת דף כה.): ואינהו סבור משום כסות לילה מתוך כך יש להוכיח מכאן דהלכה כר' שמעון [י] דלילה לאו זמן ציצית היא ועוד אמרינן פ' במה מדליקין (דף מ.) אשר תכסה בה למה לי לאמויי כסות סומא והיינו כר"ש דלרבנן דרבי שמעון מוקמי ליה לרבות בעלת חמש אלמא סתם הש"ס כר"ש אתא ועוד בפ' ב' דברכות (דף יד.): אמרינן שלא היו אומרים הרבה דרשה ציצית בלילה [ורב יוסף אמר עלה] כמה מעלין אמי שמעתא וסתם בריתא נמי פ"ק דזבחים (דף יח.): כר' שמעון מוקי ורב יהודה דרמי תכלתא לפרזומא דאיצטי ביתיה לקמן (דף מג.) ובפ"ק דסוכה (דף יא.) ר"י לבד היה עושה כן ובפ"ק דברכות (דף יג.) אמר ר' יהושע בן קרחה למה נסמכה פרשה זו' לומר שזו נוהגת בין ביום בין בלילה וזו אינה נוהגת אלא ביום ואור"ת אע"ג דכסות יום חייב אפי' בלילה וכסות לילה פטור אפי' ביום מכל מקום מיקרי שפיר זמן גרמא שהיום גורם לחייב המלבוש מיהו בירושלמי דקדושין ובמוספתא גרסינן אינו אינו אלא עשה שלא הוזמן גרמא כגון אבילה ושילוח הקן ומעקה וציצית ורבי שמעון פוטר את הנשים מן הציצית אמר להם רבי שמעון אי אתם מודים לי שהיא מצות עשה שהזמן גרמא שהרי כסות לילה פטור אמר ר' אילא עעמא דרבנן אשם שהיתה עלית המיוחדת ליום ולילה חייבת ובספרי נמי תניא על כנפי בגדיהם שומע אני אף בעלת ג' וכו' שומע אני אף כסות לילה בשמשון ת"ל וראיתם אותו ביום ולא בלילה ואם היתה עלית מיוחדת ליום ולילה חייבת בציצית ופ"ע: **והאמר** ר' זירא **הטיל למוטלת בשירה.** תימה היכי ס"ד דרבי זירא לית ליה תעשה ולא מן העשוי הא [יב] ר' זירא גופיה אית ליה לעיל וי"ל דס"ד כיון דתחילת הנתמן לשם מצוה לא שייך ביה תעשה ולא מן העשוי אבל לעיל מי חתך נתבטלה הנתמן לשם מצוה עשייה ונשתנה קלינת הרשאונים זו היא עשייתן ולא דמי לההיא דפ' קמא דסוכה (דף יח.): דלא אמרינן קלינתן זו היא עשייתן ופ"ע: **ממאי דגברא לאוסופי קמיכוין.** [כ] אפילו למאן דאמר בפ' בתרא דעירובין (דף ק.): דלעבור משום בל תוסיף לא בעי כוונה ומשמע נמי בההוא פירקא דלרבי יהושע לא בעי כוונה מ"מ הכא מודה דליכא בל תוסיף כיון דלבטולי קמיכוין:

תכלת אין בה משום כלאים **ואפילו בטלית פטורה.** מדקאמר ואפילו ולא קאמר אפי' בלא וי"ו משמע דבלא טלית פטורה איצטריך לאשמועינן דתכלת אין בה משום כלאים וכי האי גוונא דייק פ' טרף בקלפי (יומא מו.) אומר היה ר"מ אבירי עולם חול שניתותרו עושה להן מערכה וסודרן ואפי' בשבת ומוכחא [ל] מוגיא דהתם דתרתי מילי אשמעינן [לב] ואור"ת דהכא נמי אשמעינן דאפילו בגילה אין בה משום כלאים אף על גב דלאו זמן ציצית היא דלגמרי התיר הכתוב כלאים של ציצית והא דגזרינן לעיל משום כסות לילה היינו כסות שאינו מיוחד רק [מ] לגילה (ור"ת סותר פירוש שלמעלה) דכסות יום חייב אפילו בגילה וכן פרק קמא דקדושין (דף לד.) ותדע דאמרינן

חמץ בפסח כו'. כשהיו מעבירים שנה היו שולחין אגרות לגולה לעשות ב' אדרים כדאמרינן בפ' קמא דסנהדרין (דף יא.) מודעינן אמתא לכון כו': **הא מילתא אמרי.** אגא הכא ח] ואמרי במערבא משום רבי זירא כוותי דמשום הכי אקרו ציצית בסדין: **גזירה** [מ] **משום שמא יקרע סדין.** קודם לכן בתוך ג' אצבעות [י] לנפת הכנף הרשאונים מקום הציצית: **ויפרנו.** בחוטי פשתן ויניח סוף החוטין תלויין שם ואחר כך יתן בה שני חוטי תכלת וילרף אותן שניים של לבן עמהם: **והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי.** ומנלאת ציצית פסולה והוו כלאים שלא במקום מצוה: **תעשה ולא מן העשוי.** דפסול היינו [יא] שעושה מתחילה שלא בשם ציצית ולא עשה כמצותו ואחר כך תקנו קיינן ביה [יב] ולא מן העשוי ונמצא ציצית פסולה: **שרא ר' זירא לדיניה.** התיר ציציותיו מסדינו שהי' של פשתן ונטלן משום שמא יקרע והיינו דאמר רבא אימתא במערבא משמיה דרבי זירא כוותי: ה"ג **ר' זירא אמר גזירה משום כסות לילה.** שמא יתכסה בו בלילה דפטור מציצית שנאמר וראיתם אותו וזכרתם[ד] פרט לכסות לילה ונמצא נהנה מכלאים שלא בשעת מצוה: **וכנפיה של עור.** שנתחבו קרניה ותלה בהן עור: **אויל בחר כנף.** ועביד מיאפה: **טייל.** ג' ציצית לבעלת ג' כנפיה ואחר כך תלה בהן קרן ד' ועשה בו ציצית פסולה דג' רשעות עשויין מתחילה שלא כמצותה וכי הדר מתקנה איכא תעשה ולא מן העשוי: **חסידים.** זריזין במצות: **כיון שאגרנו.** בטלית ג' אצבעות [יג] דמיקרי בגד כדאמרינן לגבי טומאה[ה]: **היו מטילין בה תכלת.** בשני קרניה ולכי גמרי לה היו מטילין לשניים אחרים ולא אמרינן תעשה ולא מן העשוי. [ד] ואע"ג דלא הוה מחייבין בציצית עד שתהא כדי שיתכסה בה קטן ואשו ורובו כדלקמן [ו] [ה] שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה לשם ציצית אע"פ כשנעשית שלא לצורך איכא מן העשוי דהא הכא שלא לצורך נעשית דלא היו לה אלא ג' קרנות דאילו קרנותיה האחרים אינן רואינן לציצית שהרי קופו להוסיף עליה הרבה והוא לה לה ציצית למעלה מג' ואגן חוץ שלשה בעינן [מא.]: **כיון** [מו] **שפשטו בה ג'.** כיון שהגיעו לג' אצבעות האחרונים מטילין לה תכלת מיד ולא משהו לה מידי דהשתא ליכא למימר תעשה ולא מן העשוי דהא מכיון שהגיעו לחוץ ג' האחרונים הוו להו אותן שתי קרנות נמי דאיינן לציצית שבשתגמר נמנלאת ציצית בתוך ג': **טייל למוטלת.** שהיה בה ד' ציצית והטיל לה ד' אחרים [מז] כשרה בהני בתראי ואע"ג דהדר פסקינהו לקמאי. והא הכא דשלא לצורך עבדינהו בשעת עשייה ומכשרא בהו: **אמר רבא.** לעולם שלא לצורך מן העשוי קיינן ביה והכא לאכי מכשרא בבתראי דקאי בבל תוסיף כי עבדינהו ולא הוו מעשה דכיון דעובר על דברי תורה לא מיקרי מעשה הלכך כי פסיק לקמאי היא הוא עשייתן דבתראי [ו](עשיה) [מ]אבל שלא לצורך דבעלת ג' שאינו עובר עליהן הוי מעשה לאקרויי ציצית שעשויה בפסול ואיכא כשגומרה תעשה ולא מן העשוי [ז]: **מעשה איכא.** והדר קושיא לדוכתה: **הכלה אין [בה] משום כלאים.** קס"ד דהכי קאמר ציצית [ח] אין בהם משום כלאים ואפילו כו': **והגדול**

כמאן דליתנהו משום הכי כשרה. אבל הכא בהטיל לבעלת ג' מעשה קא עביד דהשתא הוא דמיתקנא כד משוי ביה האי ציצית רביעי. וכיון דהגך ג' קמאי לאו בכשרות עבדינהו קרינא ביה תעשה ולא מן העשוי הלכך פסולה: מתקיף לה רב פפא להאי תירוץ דרבא ממאי דהאי גברא דהטיל למוטלת לאוסופי קא מיכוין ולא לבטל כך קאמרת דלמא לבטולי הגך קמאי קא מיכוין ומעשה איכא דהשתא הוא דקא עביד מעשה ואפילו הכי אמר רבי זירא דכשרה דדמי כמו שהטילן ביחד דאי לא חשבינן הכי אמאי כשרה הא הוי הגך קמאי כלאים אלא שמע מינה דהחשבינן להו כציצית הכא נמי בהטיל לבעלת שלשה אע"ג דהשתא אע"ג שעדיין השלימה אמאי פסולה ליחשבינהו נמי כמו שהטילן ביחד אלא ודאי קשיא: תכלת בסדין אין בה משום כלאים ואפילו בטלית שהיא פטורה מן הציצית אין בה משום כלאים: אילימא דלית בה שיעורא כדי להתכסות:

מסורת הש"ס

יח א מיי' פ"ד מהלכות קדוש החדש הלכה יח:
יט ב מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ז:
כ ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע ס"ח סימן י סעיף ה:
כא ד מיי' שם פ"ח הלכה טז טוש"ע שם סעיף ה:
כב ה מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ו:
כג ו מיי' שם פ"ג הלכה ח טוש"ע ס"ח סימן ח סעיף ח:

שיטה מקובצת

[מ] גזירה משום כסות לילה. האי טעמא הוא עיקר ומינה שמענן דלילה לאו זמן ציצית הוא ולפיכך אין להטיל ציצית בכסות לילה ואפילו מינה וקי"ל בהא כב"ש דסדרן בציצית פטור ופר"ח דאפילו במינה פטור וכסות המיוחד ביום אי לבוש ליה בלילה נמי מברך עליו וכן משמע בירושלמי ואמר הרר"י מקינון שכך היה מנהגו של הריב"א כשהיה משכים קודם עמוד השחר ללמוד תורה היה מברך על טליתו משום ההיא דירושלמי אבל לא היה נראה בעיני ר"ש בר שמשון לברך בלילה על הציצית כיון דלילה לאו זמן (תפילין) [ציצית] היא והיה נוהג בסליחות קודם עמוד השחר ובערבית היה לוקח טלית שאולה להתעטף בו שלא הי' מברך עליו: [כ] רב אחאי אזיל בתר כנף. ואומר הר"י דאפילו לרב אחאי כשנותנין מעט עור על הכנף לחיזוק הוי שפיר מין כנף כיון שלא נסמך הכנף לצמר ע"כ: [נ] מיתיבי חסידים הראשונים כו' וא"ת אמאי לא פריך מהא [אהא] דאמרינן תלאן ואח"כ פסק דאשי החוטין שלהן פסולה משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל דהתם גוף הציצית נעשו בפסול שלא היה בהם כו' אם אחד ארוך ולא היה כלום בהא ס"ע מודו דאמרי' תעשה ולא מן העשוי דפסול אבל הכא שהציצית נעשו כהלכתן אלא שנעשו בפטור משו"ה פריך [עלה] מהך ברייתא שהיו מטילין לה ציצית אע"פ שעדיין לא היה לה אלא ב' כנפות דפ' רש"י וכן ההיא דסוכה דהדלה עליה בפן ואח"כ פסקה מלמטה ודאי לכי"ע דהוי עשוי בפסול: [ד] שבצעו בה. פ"ה כיון שגמרו את הבגד עד ג' אבל קודם ג' לא הוי מציחים דלא הוי מקום הנחת ציצית ולא נהירא דא"כ א) תקשי לקמן דף מ"א ע"ב והיינו רב הונא דהכא דאמר לקמן ארבע בתוך ארבעה ונראה לפרש שבצעו בה שלש כלומר שכנסנו לתוך ג' אחרונות אבל קודם לכן כיון שעתידים להוסיף ג' שהוא בגד חשוב בפני עצמו מתבטל הכנף הראשון דאין הציצית בכנף הבגד כלל אבל בבגד שנגמר יכול להיות שמקום הנחת ציצית בתוך ד' תו"ח. ס"א (מה שגמר) [אם נגמר] בתוך ג' מה שמוסיף מכאן [ואילך] לא חשיב כנף בפני עצמן אבל מה שמוסיף אח"כ יותר משלוש הו"ל הכנף אחר שהטיל (כנף) [הציצית השוב] בגד בפני עצמו: [ה] והאמר ר' זירא כו' אלמא דלית קפידא דתעשה ולא מן העשוי וא"ת והא ר' זירא אמר לעיל שמא יקרע כו' אלמא דאית ליה תעשה ולא מן העשוי וי"ל דהתם אינו נעשית כהלכות ציצית שהרי חוט התפירה הוא ממנין הד' חוטין אבל הכא הד' ציצית אחרונים נעשין כהלכתן אלא שנעשו בפטור והקשה מורי הכי פליג ר' זירא אההיא דתנן הדלה עליה אם הגפן ואת הדלעת ואח"כ חתכה פסולה משום תעשה ולא מן העשוי וי"ל דלא דמי דהתם נעשו בפסול דסוכה נעשית במחובר וגבי תלאן ואח"כ פסקן נעשו נמי בפסול שלא היו בה ד' חוטין אבל הכא הרי אחרונים כהלכתן אלא שנעשו בפטור אבל ההיא דבעל שלש פרוד הוא דבגבא לאוסופי קא מכוין כו' וא"ת במאי פליגי וכי רבא סבר דעובר בבל תוסיף בעשיה מיד אע"פ שאינו לובשו ופ' הר"ם דה"ק רבא בבל תוסיף [קא'] דעתו ללובשו ורוצה לעבור בבל תוסיף ומשום הכי משמע לשון רבא לא היה ופריך רב פפא מאמי דללובשו קא מכוין דלמא לבטולי קא מיכוין ע"כ לפסוק הראשון קודם שילבשנו דלא אע"ג דמשמע נקט דוקא סדין בציצית לפי שנוח לקרע תוס' אחרות: [מ] שנעשית מתחילה: [נ] ביה תעשה ולא מן העשוי אבל אם הנה היתה ציצית כשרה מתחילה ליה בה משום תעשה ולא מן העשוי הס"ד: [נ] אצבעות שראוי לתלות בהן בציצית: [ד] תיבות ואע"ג דלא הוה כו' עד כדלקמן לשם נמחק אלמא שכל ציצית שלא נעשית מתחילתה בפסול אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן: [ס] כיון שבצעו: [סו] אחרים לבטל ארבע ציצית הראשונות כשרה בהני בתראי אע"ג דאי עביד שלשה בתראי אכתי לא בטיל קמאי ואשתכח שלשה אינן ציציות דהא לא מחייב וכי הדר עביד לדביעי דבטיל קמאי ציצית הרשאונות שבאחרונות שמצטרפין בהדי דביעי ע"כ ברש"י כה"י: [יז] העשוי דלא הוי עיקר הס"ד: [יח] ציצית אע"ג דחציה פשתן וחציה צמר אין בה משום: [יט] הוי כנפסק תיבת בפסול נמחק: [כ] ה"ג רב דזירא: [כא] רבי זירא (דהא) [גופיה] אמר לעיל גזירה שמא יקרע: [כב] ואור"ת קדושין דף ל"ד ע"א בתוס':

מסורת הש"ס

[מ] (בכרכות מה:), [ג] ל"ק, [ג] (לקמן מא.), [ד] (במדבר טו), [ה] (שבת מ:), [ו] (מגמת שבל ציצית שנעשית מתחילתה מי' לצורך ליכא מן). [ז] ל"ק, [ח] רש"ש ע"ז, [ט] (סוכה עשייתן ועשייתן דבתראי עשיה יעב"ץ), [י] (רבי מאיר מזרינן. ל"ק, [יא] (לקמן מג.), [יב] (פפיו לרבא לאמר בפ"ג דר"ה דף מח ע"ב לעבור משום מי' כל"ל ומ"ש בפניס פ"ב דעירובין ד"ק ע"ס דבמגיע דהתם אינו מזכיר כלל מי' בני כותה או לא. ל"ק, [יג] (מגיגים. ל"ק, [יד] (מגלה דסמוך יוס חייב אפי' בלילה ור"ת כותב פירוש לעיל וכן פ"ק דו' ורש"ק מ"ז. ל"ק,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה סיו מעולין וכו' כלקמן אלמא דבל ציצית שנעשית מתחילתה אע"פ שנעשית שלא לצורך ליכא מן העשוי:

מוסף רש"י

כסות לילה. כסות המיוחד לגלות (שבת כז:).

רבינו גרשום

אחמץ בפסח ויוה"כ דאיסור כרת סמכינן אדיסקא ששולחין לגולה כשמעברין אדר או אלול: הכא דעשה בעלמא הוא דכתיב ועשו להם ציצית לשמן לא כ"ש דסמכינן: אלא מה טעם אסורה גזירה שמא יקרע סדינו בתוך ג' אצבעות סמוך לכנף מקום שראוי להטיל ציצית ויתפרנו להקרע בחוט של צמר או של פשתים ופעמים שמשתיירי מן החוט של תפר ויעשנו ציצית עם חוטין אחרים והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי ולא הוי ציצית ועובר משום כלאים. מאי טעמא. האי דכתיב על כנפי בגדיהם בעינן עיקר טלית רובו שיהא של בגד: אמר רב סחורה הטיל ציצית לבעלת שלש כנפים והשלימה לד' שעשה לה כנף רביעי והניח בו ציצית רביעי פסולה מאי טעמא דכי הטיל לבעלת ג' לא הוי ציצית דלאו בת חיובא היא ההיא שעתא דעל ארבע כנפות כסותך אמר רחמנא ולא על ג' וכי משלים לה ד' לאו כלום הוי דהני תלת מיחזי כמו שלא נעשו לשום ציצית ולא מצי למיחשבינהו השתא תתעשה אמר רחמנא בעידן חיובא ולא מן העשוי כבר שלא בזמן חיובא: חסידים הראשוני' כיון שארגו בה בטלית ג' אצבעות היו מטילין לה תכלת לאותן שתי כנפים מפני שהיו זריזין במצות וכי משלמי לה לטלית כולה דמו לא ב' ציצית האחרים אלמא לא אמרי' תעשה ולא מן העשוי כבר: אימא כיון שבצעו בה שלשה כלומר כיון שגמרו ג' אצבעות האחרונים לא הוו משהו לה אלא לאלתר דמו לה הכילתא וכל הכנפים ביחד: והאמר ר' זירא הטיל למוטלת. היינו לטייל ציצות אחרים לסדרן שכבר היתה מוטלת לה ציצות כשרה ואין בה חיוב כלאים דחשבינן להו כמי שהטילן כולן ביחד דמי ולא אמרינן כי רמי הני בתראי לאו בת חיובא הואי דכבר היו לה ציצות הכא נמי שהטיל לבעלת ג' כי חזר והטיל הרביעי ליחשוב כהטיל עכשיו כולן ביחד הוו ולא תפסל: אמר רבא מהא לא קשיא דהאי הטיל למוטלת משום הכי כשרה דבבל תוסיף (בעל) קאי אבל מעשה לא הוי הגך בתראי לצורך תיקון הטלית שכבר היא מתוקנת והוי

פטורה מן הציצית אין בה משום כלאים: אילימא דלית בה שיעורא כדי להתכסות:

א) נראה דל"ל תקני מכסתן על דברי רב הונא לקמן (דף מא) דאמר אלרבא וכו'

והגדול יוצא בה ערא״י. אפילו בזוג לגאת בה [ב] לשון: **אילימא וכן לענין איסורא דכלאים.** דאי אין קטן מתכסה בה אין בה משום כלאים אם גארג בה כלאים: **והתנן אין ערא״י בכלאים** שאינו בזוג לגאת בה [ב] אם אין בה משום כלאים אם גארג בה כלאים: **ואמר רב נחמן.** מאי וכן לענין כלאים וכן לענין סדין בציצית [ג] אלמא ציצית בטלית שאין בה שיעור יש בה משום כלאים: **אלא מאי פטורה.** דקאמר לעיל [מ:] ואפילו בטלית פטורה כגון הטיל למוטלת [ד] דכי שריא רחמנא כלאים בציצית לגמרי אישתרו [ה]: **הדא זימנא.** לעיל [שם] הטיל למוטלת כשרה וכיון דמתכשרא בהנך בתרתי וכל שכן בקמא מי הוה פסיק בתרתי פסיעה דאין בה משום כלאים דהא כולה ציצית מיקרו: **הדא מכלל חברתה איתמר.** מכלל דהטיל למוטלת כשרה איתמר הך דכלאים: **עליה כפולה.** שהיתה מרוכה כשתים וכפלה: **ורבי שמעון פוטר.** שאם תפשט נמצאת ציציות בתמצעיתה: **שאם** (ו) **תפרה חייבת.** דלא תפשט: **דנקטה בסיכי.** ברוק״ש. ל״ל תפירה דהבה בשטי״ר וקשיא לי הא דאמר בסוף הקומץ (לעיל לז: ע״ש) האי מאן דמייתיה לגלימא כו׳: **איפשיטו.** הטלית היו [ז] ציצית בתמצעיתה שהיתה יז] (ח) דהבה כפלים בקומתו והיתה כפולה והכפל מוטל על ראשו ושני הראשין של ציצית למטה מתמוריו ושתי ציציות היו (ט) בקרן האחד ושנים בשני ראשי הכפל מקום שארכו כלה יח] וכשנפשטה היה (כ) חצוי טולו בה ונמצאו שתי ציציות של כפל בתמצע הטלית כנגד ראשו של רבא: **ואו היינו כנף.** דהא בתמצעיתה עומדין: **מי סברת חוכא גברא הוא.** לקייס מצות ציצית בתחת מהן דתיפטר בהך אחריתי: **חוכא טליתא הוא.** ואפילו יט] עשר יש לך טעויות ציצית כ]: **מסייע ליה.** דחוכא טליתא הוא: (א) **הראשונים כו׳.** ומי חוכא גברא הוא למה לה ציצית עד שיתכסה בה: **ופליגא דמלאכא.** כא] (ב) דרבה בר רב הונא דהמלאך אומר דחוכא גברא היא: **דמיכסי סדינא.** דלא הוה ליה ציצית כדאמרינן לעיל [מ:] משום כסות לילה: **סרבלא.** כגון אותן שלנו שהן עגולין ואין לה אלא שני כנפים [למטה] דפטורה מציצית: [**סרבלא.** מנגו״ל בלע״ז]: **הא לא מיחייבא.** הן טלית דסדין ודסרבלא ומאי איכפת ליה: **נהי דחייביה רחמנא** [בב] **כי מיכסי טליתא בה חוכא.** הראוי (ג) לגברא לאתהדורי בתר טלית [בד] דחיוכא ולאכסויי בה מי [חייביה]: **אלא הכי קאמר ליה עדיפי למיפטר עלמך מציצית.** תבקש תחכולות לפטור עצמך מציצית. עדיפי תחכולות וחכירו בבגד קטן בפרק הכונס (דף ט.). כל עדיפי דאית לה למיעבד עבדה: **כלי קופסא.** טליתות הראויין לציצית אף על פי שמקופלות ומונחת בקופסא מחייבת בציצית דהואיל ועומדת היא להתכסות בה אשר תכסה בה קריינא ציה: **בהסיא שעטא.** כשלובשין אותו למת: **ודאי רמינן ליה.** מטילין ביה ציצית דאי לא רמינא דמי כליעוג כלומר איפטר ליה ממצות: **חוץ לשלש.** למעלה משלש אצבעות משפת הכנף: **יפאר.** ולא חיישינן דילמא פייס מידי מן חוטו [בו] התפירה וויתקם ויוסיף עליו עד ד׳ חוטים לשם ציצית ואיכא תעשה ולא מן העשוי דהא חוץ לג׳ לא חזו למצות ציצית כדאמרינן לקמן [ע״ב]: **כאוך שלש.** הראוי להניח שם ציצית: **לא יפאר.** דהכא חיישינן לכי כדפריש שמא: **ממקום אחר.** מעקלת אחרת. ושוין שלא יביא אחר. דאי אפשר דעל כנפי בגדיהם [במדבר טו] בעינן וכתיב זה לא היה מנגד זה בשעת עשיה: **ושוין שמביא הכלא.** מתיר ציצית מטלית אחרת ותולה בה דהכא ליכא ולא מן העשוי דהא לריך לחזור ולכורכה ולתקנה כאן כבתחילה: דלמרינן לקמן (דף מד.). טלית שאולה כל ל׳ יום פטורה מן הציצית מכאן ומילך מייתם ואפי׳ של כלאים ואע״ג דפטור מדאורייתא דאין לחלק כיון מ) דלגבי גברא דהוי דידיה ליכא כלאים וכן לגאים והא דאמרינן (לקמן מג.) גבי הכהנים נהי דבעידן עבודה אישתרי אלא בעידן עבודה לא לא דמי כלל דהא כתיב (דברים כב) לא תלבש שעטנז בגדיהם תעשה לך לומר שבמקום גדילים תלבש שעטנז ומשמע דכל לביסה שרא רחמנא [ב] ועוד דבטלית שעשאה להנאתו מייב הכתוב כלאים אבל בגדי כהונה לא לגיס אלא בעידן עבודה ועוד אומר ר״מ דבגדי כהונה נמי אלא בעידן עבודה שרו והכי קאמר נהי דבעידן עבודה אישתרי אלא המיוחדים לעבודה אלא בעידן עבודה כלומר אותם שאינם מיוחדים לעבודה לא אישתרי וכן מוכח בתוספתא דכלאים דתניא בגדי כהונה ובגדי כהן גדול אין בהם משום כלאים בגדי כ״ג אינה במדינה מייב במקדש בין בגדים בין אינה בגדים בין אינה בגדים בין אינה